

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Vermeende signalen van seksueel misbruik

10.2.e
(10.2.e)

Landelijke Expertisegroep
Bijzondere Zedenzaken

Utrecht, 28 september 2020

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Onderwerpen

- Inleiding
- De psychologie rond de aangifte
- Geloofwaardigheid
- Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken
- Motieven achter onjuiste beschuldigingen
- Valse aangiften
- Verkeerde interpretatie van signalen
- Hervonden herinneringen
- Ritueel misbruik

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Kanttekeningen

- Op het gebied van seksuele perversiteiten is alles mogelijk.
- Veel slachtoffers doen (uiteindelijk) geen aangifte.
- Een aangifte van seksueel misbruik is voor een onschuldige verdachte een dramatische gebeurtenis zelfs indien zijn onschuld achteraf kan worden aangetoond.

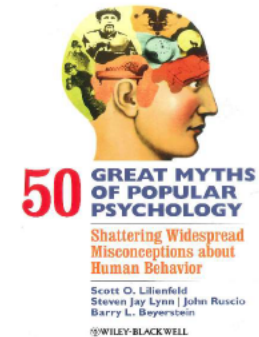
STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Ons dilemma

- De burger (melder, ouder, getuige, hulpverlener, journalist, bestuurder, politicus, 'lotgenoot', 'deskundige') heeft vaak een uitgesproken mening over wat er is gebeurd.
- Journalisten en hulpverleners hebben andere belangen dan politie en justitie.
- Politie en justitie moeten voorkomen dat een onschuldige aan de schandpaal wordt genageld.

De psychologie rond de aangifte

- Na een informatief gesprek doen veel slachtoffers geen aangifte.
- 'Up-via-down'
Vanuit een ogenschijnlijk zwakke positie oefent men feitelijk macht uit over anderen. In sommige gevallen heeft men hierdoor volledige controle over de situatie.
- Het is moeilijk om zonder gezichtsverlies terug te komen op een eerder (met stelligheid) ingenomen standpunt. Met name als een empathische relatie in het geding is!

50 Great Myths of Popular Psychology

- In het boek worden - op basis van 1200 wetenschappelijke publicaties - 300 populaire veronderstellingen over menselijk gedrag besproken.
- Zie ook websites:
  - www.psympress.com (statistische denkfouten)
  - www.bfms.com (hervonden herinneringen)
  - www.brainskills.co.uk (ontwikkeling hersenen van kinderen)

Emoties kunnen misleidend zijn

- Er zijn aangevers die verschrikkelijk overstuur zijn en heel erg huilen, terwijl achteraf blijkt dat ze over alles hebben gelogen.
- Er zijn kinderen die in een studioverhoor niets vertellen over seksueel misbruik, terwijl uit kinderporno blijkt dat het kind ernstig seksueel is misbruikt.

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Geloofwaardigheid

Ik geloof dat het is gebeurd.
Ik geloof het slachtoffer.
Geloof je haar verhaal?
Ik geloof niet dat ik aan haar verklaring twijfel?
Ik geloof er niks van!
Wilt u de geloofwaardigheid beoordelen?

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Geloofwaardigheid

Ik geloof dat het is gebeurd.
Ik geloof het slachtoffer.
Geloof je haar verhaal?
Ik geloof niet dat ik aan haar verklaring twijfel?
Ik geloof er niks van!
Wilt u de geloofwaardigheid beoordelen?

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Beoordelen van zedenzaken door deskundigen

- De jurist (rechter, officier van justitie): bepalen van de 'betrouwbaarheid'
- Dagelijkse spraakgebruik: 'Geloofwaardigheid'
- De rechtspsycholoog: 'Het bepalen van de 'validiteit'
- De impliciete vraag: 'Is het wel of niet gebeurd?'

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Beoordelen van zedenzaken: beweringen en feiten

Het opsporingsonderzoek:

- Worden beweringen van aangever onderbouwd met feiten?

De deskundige in het opsporingsonderzoek:

- Wetenschappelijke kennis gebruiken bij het interpreteren van gegevens en het vaststellen van de feiten.
Beweringen > wetenschappelijke kennis > feiten
Voorbeelden: kwaliteit studioverhoor, werking van het geheugen, waarneming door getuigen, interpretatie letsel, kwalificeren geseksualiseerd gedrag.

Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken (LEBZ)

- In 1999 ingesteld door het College van procureurs-generaal
- Tot 2016: Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik
- Impliciet doel van de Aanwijzing: het tijdig onderkennen van onjuiste beschuldigingen
- Vanaf 2016: Instructie Zeden voor de politie
- OM: Handreiking Inzet Landelijke Expertisegroep Bijzondere Zedenzaken
- Consultatie is in bepaalde gevallen voorgeschreven
- Odrachtgever is officier van justitie

Deskundigheidsgebieden LEBZ

- Klinische psychologie, orthopedagogiek
  - Cognitieve psychologie, rechtspsychologie
  - Zedenrecherche
  - Rechechepsychologie
-
- Soms wordt doorverwezen naar een ander soort deskundige: bijvoorbeeld een forensisch arts

Wanneer consultatie LEBZ

Consultatie voorgeschreven in Instructie Zeden van politie:

- Aspecten van hervonden herinneringen
- Herinneringen voor de derde verjaardag
- Herinneringen aan zaken van meer dan 8 jaar geleden

Facultatieve consultatie bij andere zaken met gedragswetenschappelijke aspecten die relevant zijn voor de bewijsvoering, o.a.:

- Betrouwbaarheid van het studioverhoor
- Invloed van therapeuten op verklaringen
- Werking van het geheugen
- Waarneming door getuigen
- Geseksualiseerd gedrag van kinderen

Verskil tussen LEBZ en andere deskundigen

- LEBZ adviseert de OvJ voorafgaand aan de vervolgingsbeslissing: onderzoek kan worden voortgezet of tijdig worden stopgezet.
- LEBZ bestaat niet alleen uit psychologen en orthopedagogen; zedenrechercheurs spelen belangrijke rol.
- In geval van voortzetten: LEBZ geeft (ook) adviezen over het rechercheonderzoek.
- In geval van stopzetten: de beschuldigde die onschuldig is, wordt gespaard.

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Onjuiste aangiften

- *DRAAIEN*
- *LIEGEN*
- *GELOVEN*

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Scenario Analyse Model Varianten van onjuiste beschuldigingen

Seksueel contact	Wel seksueel contact	Geen seksueel contact	
Seksueel misbruik	... maar geen misbruik	Bewust van onjuistheid	Onbewust van onjuistheid

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Scenario Analyse Model Misbruik, *misleiding* en *misverstanden*

Wel seksueel contact		Geen seksueel contact	
Seksueel misbruik	Seksueel contact, geen misdrijf	Bewust van onjuistheid	Onbewust van onjuistheid
<ul style="list-style-type: none"> • Verkrachting • Aanranding • Incest • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spijt • Vertekening • Interpretatie door anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Specifiek belang • Wraak • Alibi • Aandacht 	<ul style="list-style-type: none"> • Onjuiste interpretatie van: • gedragingen / feiten • dromen / beelden • klinische gegevens • medische gegevens

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGINGS
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Geen seksueel contact: *misleiding* *Valse aangifte*

Specifiek belang	Omgangsregeling Chantage
Wraak	Represaille voor krenking of woede
Alibi	Verklaring voor afwezigheid Verklaring voor ongewenste zwangerschap
Aandacht	Maatschappelijke erkenning Slachtofferschap als verklaring voor eigen problemen

Valse aangiften: hun verschijningsvorm

- Kenmerken die zouden kunnen wijzen op een valse aangifte worden soms gepresenteerd als harde indicatoren die vrijwel altijd wijzen op valsheid = **onjuist!**
- Het beeld dat mensen van een verkrachting hebben is gebaseerd op wat zij horen in de media en lezen in boeken en op het internet.
- Conjunctuur: verschijningsvorm van valse aangiften is tijdgebonden

Scenario Analyse Model Misbruik, **misleiding** en **misverstanden**

Wel seksueel contact		Geen seksueel contact	
Seksueel misbruik	Seksueel contact, geen misdrijf	Bewust van onjuistheid	Onbewust van onjuistheid
<ul style="list-style-type: none"> • Verkrachting • Aanranding • Incest • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spijt • Vertekening • Interpretatie door anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Specifiek belang • Wraak • Alibi • Aandacht 	<ul style="list-style-type: none"> • Onjuiste interpretatie van: <ul style="list-style-type: none"> • gedragingen / feiten • dromen / beelden • klinische gegevens • medische gegevens

Wel seksueel contact, geen strafbaar feit

Spijt	Spijt van seksueel contact Spijt van seksuele handelingen
Vertekening	Vrijwillig contact wordt achteraf geïnterpreteerd als onvrijwillig
	Onvrijwillig contact wordt op onderdelen overdreven ten behoeve van geloofwaardigheid
Interpretatie door anderen	Doktertje spelen van kinderen door anderen geïnterpreteerd als seksueel misbruik
	Seks tussen mensen met een verstandelijke beperking wordt door anderen geïnterpreteerd als seksueel misbruik

Krantenbericht: onrust in Heerle (1)

'Seksueel misbruik door drie kleuters in Brabant.'

- 2 april. De juf van de kleutergroep nodigt een moeder uit om te praten. Haar zoontje van 6 jaar zou bij een meisje de onderbroek hebben uitgetrokken.
- De moeder van dit meisje dient een klacht in tegen school. Op 18 april staan journalisten voor de school. Kort daarna komen cameraploegen.
- Het schoolbestuur besluit diezelfde avond een informatiebijeenkomst te organiseren. De sfeer is dan al dreigend.

Krantenbericht: onrust in Heerle (2)

- 8 ouders van vermeende slachtoffers laten zich bijstaan door een bureau. Een dame daarvan vertelt op zaterdag in televisieprogramma NOVA dat er inmiddels 19 slachtoffers zijn geteld. Volgens haar zijn enkele kinderen 'echt' beschadigd (d.w.z. maagdenvlies beschadigd).
- De directeur van het schoolbestuur verbaast zich over de uitzending. Het aantal slachtoffers en het gemelde letsel van enkele kinderen kan hij niet plaatsen. Het 'verdachte' jongetje zit ondertussen al 6 weken thuis.
- Het adviesbureau gaat namens de ouders van de slachtoffers de kleuterschool aansprakelijk stellen. Men wenst een forse schadevergoeding en de ouders willen erkenning als slachtoffers.

Scenario Analyse Model Misbruik, misleiding en misverstanden

Wel seksueel contact		Geen seksueel contact	
Seksueel misbruik	Seksueel contact, geen misdrijf	Bewust van onjuistheid	Onbewust van onjuistheid
<ul style="list-style-type: none"> • Verkrachting • Aanranding • Incest • etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spijt • Vertekening • Interpretatie door anderen 	<ul style="list-style-type: none"> • Specifiek belang • Wraak • Alibi • Aandacht 	<ul style="list-style-type: none"> • Onjuiste interpretatie van: <ul style="list-style-type: none"> • gedragingen / feiten • dromen / beelden • klinische gegevens • medische gegevens

Onjuiste interpretatie

Gedrag	Somber, angstig, geseksualiseerd	Omgeving (bijv. ouder)
Verzorgingshandelingen	Wassen, verschonen	Verzorger
Dromen of beelden	Beelden, flitsen, 'Herinneringen', dromen	Persoon zelf of therapeut
Klinische gegevens	PTSS, borderline, psychose, anorexia, MPS/DIS	Hulpverlener
Medische gegevens	Scheurtjes, luieruitslag, Afwijking schaamlippen	Arts

Onjuiste interpretatie (2)

- Een onjuiste interpretatie is vaak gebaseerd op een onjuiste veronderstelling. Bijv.:
  - Een kind dat seksueel gedrag vertoont (of veel praat over seks) is seksueel misbruikt.
  - Uit dromen kun je afleiden of iemand in zijn vroege jeugd seksueel is misbruikt.
  - Traumatische gebeurtenissen (seksueel misbruik) kun je vergeten.
  - Door therapie kun je herinneringen van voor je derde levensjaar naar boven halen.
- Confirmation bias: alleen oog hebben voor informatie die je mening bevestigt
- Vaak is aangever/aangeefster het oneens met ontlastende informatie
- Op de achtergrond spelen vaak conflicten, psychische en/of sociale problemen

Signalen

Waakzaam, snel schrikken, prikkelbaar, snel boos worden, steeds huilen om dingen waar men voorheen niet van zou gaan huilen, slecht slapen, concentratiestoornissen, angst voor aanraken, angst voor mannen, zich niet durven uitkleden, negatief lichaamsbeeld, niet durven genieten van dingen, plotselinge uitval schoolprestaties, plotselinge veranderingen in gedrag of relaties met anderen, pijnbelen, vroeg op school komen en laat weggaan en weinig of nooit afwezig, onvermogen vrienden te maken, niet deelnemen aan schoolse en sociale activiteiten, weinig/slechte relaties met leeftijdgenoten, zeer meegaand gedrag, agressief gedrag gebrek aan vertrouwen depressieve gevoelens zelfverwonding, zéér veel problemen in puberteit, ontbreken van fantasie in spel en veel agressie in spel, stijf of niet durven bewegen, delinquent gedrag, dwangmatig seksueel gedrag, publiekelijk tonen genitaliën.

Vlaggensysteem (Sensoa & Movisie)

- Aanleiding: behoefte aan duidelijke criteria om seksueel gedrag van jongeren te kunnen duiden
- Normatieve lijst (wederzijdse toestemming, vrijwilligheid, gelijkwaardigheid, leeftijds- en ontwikkelingsadequaate, contextadequaate, zelfrespect)
- Vlaggen m.b.t. mate van grensoverschrijding en adequate reacties (groen, geel, rood, zwart)
- Beschrijving van leeftijds- en ontwikkelingsadequaate gedrag per leeftijdsgroep (van 0 tot 18 jaar)
- NB: er vindt ook veel seksueel gedrag plaats bij jonge kinderen!

Beschuldigingen van seksueel misbruik en conflictscheidingen
Overzicht LEBZ-zaken 2008-2016 (93 dossiers)

INTERPRETATIE VAN SIGNALLEN

Signaal	Percentage	Leeftijd gemiddelde / mediaan
Somber, angstig, opstandig, teruggetrokken	41%	5,2 jaar / 4,2 jaar
Seksueel gedrag kind	37%	4,6 jaar / 4,1 jaar
Gedragsproblemen	34%	5,0 jaar / 4,0 jaar
Lichamelijke klachten	24%	5,3 jaar / 4,1 jaar
Slaapproblemen	17%	4,8 jaar / 4,7 jaar
Bedplassen	10%	4,0 jaar / 4,0 jaar

De vijf MEEST GEOBSERVEERDE gedragingen bij NIET misbruikte kinderen (in percentages)

Vraag	2-5 jr	6-9 jr	10-12 jr
Raakt thuis geslachtsdelen aan	60%	40%	9%
Raakt borsten van moeder of ander aan (of probeert aan te raken)	42%	14%	1%
Staat te dicht bij mensen	28%	14%	8%
Probeert naar naakte mensen te kijken	27%	20%	6%
Raakt in het openbaar geslachtsdelen aan	27%	14%	1%

Resultaten onderzoek Hubben

- Huisartsen laten zich vaak onder druk zetten door patiënten om onterechte geneeskundige verklaringen af te geven.
- In de periode 1997-2007 zijn 47 huisartsen tuchtrechtelijk veroordeeld voor het onterecht afgeven van verklaringen.
- Deze verklaringen gaan vaak over incest of mishandeling en worden vervolgens ingezet bij echtscheidingsprocedures of het verkrijgen van omgangsregelingen.
- De verklaringen waren soms alleen maar gebaseerd op mededelingen van de patiënt. De veroordeelde huisartsen verrichtten vaak zelf geen enkel onderzoek.

Achtergrondfactoren

Conflicten	Ex-partners, families, buurtgenoten, etc.
Psychische en/of sociale problemen	Problemen leiden tot behoefte aan aandacht Zoeken naar oorzaken voor problemen (attributie)
Bezorgdheid	Omgeving reageert empathisch en slachtoffergericht Omgeving stelt vragen en interpreteert signalen

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGING
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Sociaal psychologische factoren

Confirmation bias	
Shoppen bij hulpverleners en artsen	Raadplegen van verschillende deskundigen; vervolgens kiest de hulpvrager die deskundige uit die de eigen opvattingen bevestigt.
Suggestief en frequent ondervragen	Door ouders, familieleden, vrienden, leraren, verzorgers, etc. (voor of tijdens politieonderzoek)

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGING
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Sociaal psychologische factoren (2)

Sociale interactie	
Collaborative storytelling	Geruchtvorming ("Waar rook is, is vuur") Samen reconstrueren wat er is gebeurd Doorvertellen leidt tot wijzigingen
Sneeuwbaleffect	Hoe meer mensen zich ermee bemoeien, hoe lastiger het voor een aangever/aangeefster is om terug te komen op een eerdere verklaring

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGING
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

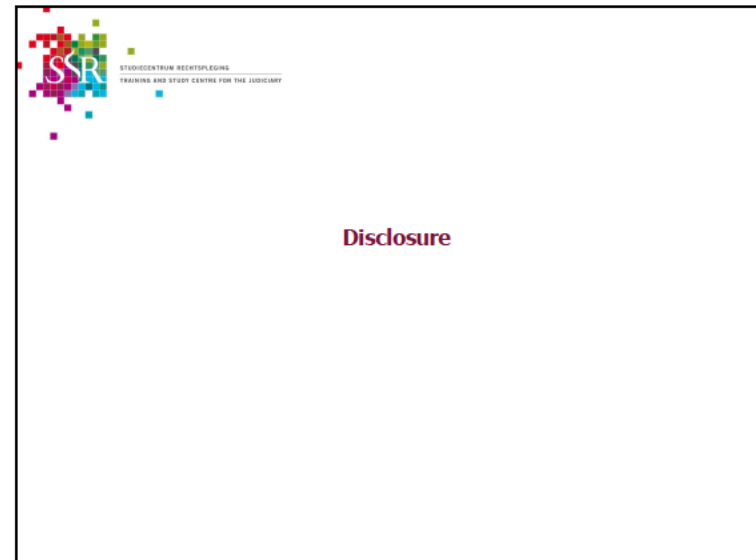
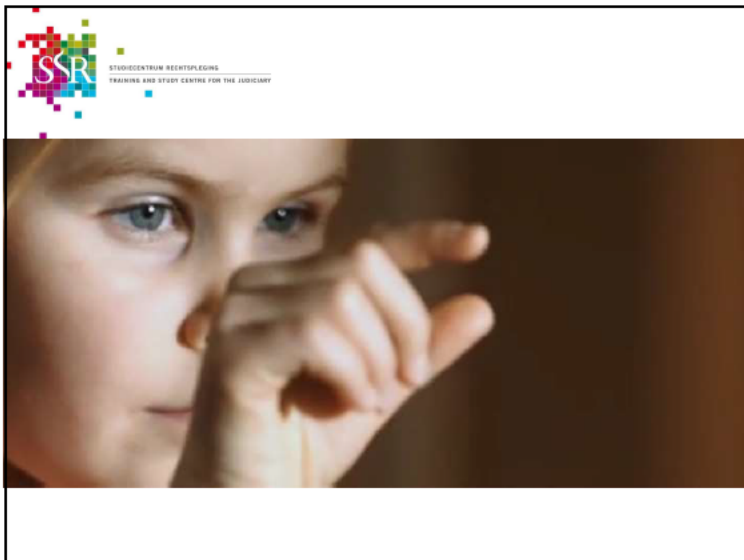
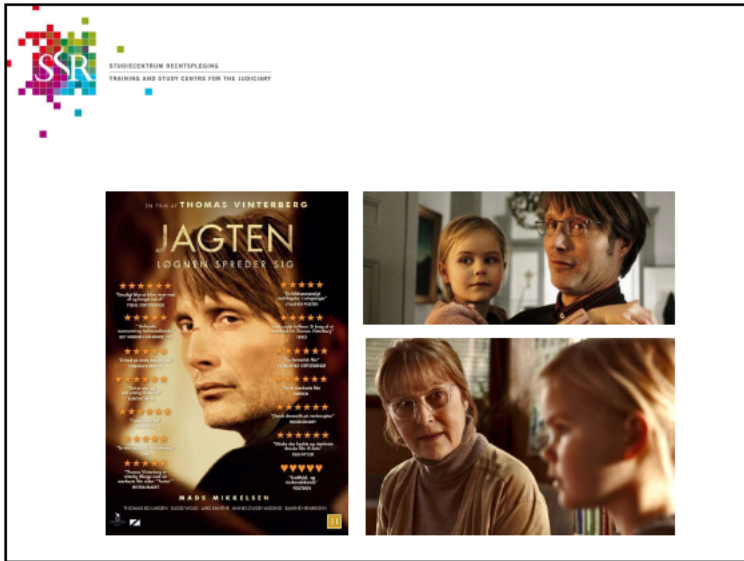
Conclusies van de LEBZ

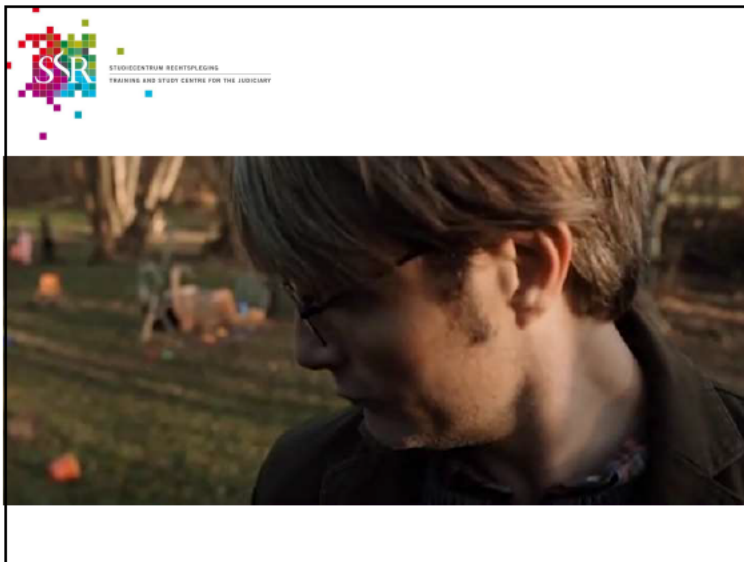
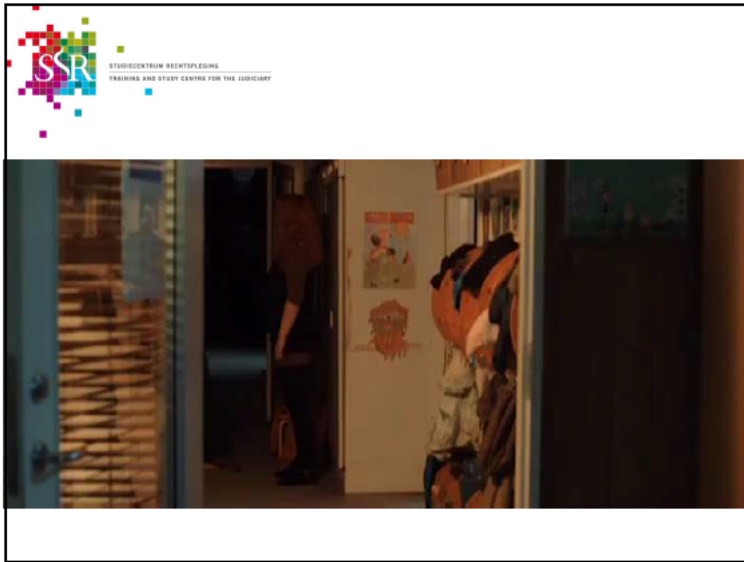
Voldoende informatie		Onvoldoende informatie	
Voldoende aanwijzingen	Ernstige tekortkomingen	Nader onderzoek zinvol	Nader onderzoek niet zinvol
VERVOLGEN	STOPPEN	ONDERZOEK VOORTZETTEN	STOPPEN

STUDIOCENTRUM RECHTSPLEGING
TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Kernelementen Scenario Analyse Model

- Tijdlijn!
- Aangifte = een hypothese/scenario
- Analyse ontstaansgeschiedenis
  - Verificatie (slachtofferpresumptie)
> bewijs verzamelen, informatie toetsen
  - Falsificatie (onschuldpresumptie)
> Aandacht voor signalen, onjuiste interpretatie, disclosure, beïnvloeding, escalerende factoren, motieven voor onjuiste beschuldiging, tegenstrijdigheden
- Feiten en meningen onderscheiden
- Bronvermelding

STUDIECENTRUM RECHTSPLEGING
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

■ **Opvallende elementen in de onthulling van Op de Beek**

- 'Je wist het toen niet? Nee.
- 'Ondertussen heb ik wel beelden' 'Puzzelstukjes'
- 'Vroegkinderlijk misbruik tussen 5 en 9 jaar.'
- 'Je hersenen zijn niet genoeg ontwikkeld om dat talig op te slaan.'
- 'Immense verdringen, nog los van de dissociatie op het moment zelf.'
- 'Negatief zelfbeeld, anorexia. Je hebt naar de oorzaak moeten graven.'
- 'Na veel Kleenex-therapeuten, eindelijk goede therapeut gevonden'
- 'Dat verzin je niet als je het zelf niet hebt meegemaakt.'

STUDIECENTRUM RECHTSPLEGING
 TRAINING AND STUDY CENTRE FOR THE JUDICIARY

Literatuur over hervonden herinneringen

- *Omstreden herinneringen* van de Gezondheidsraad (2004)
www.gr.nl
- Overzicht wetenschappelijk onderzoek: Van Koppen, De Keijser, Horselenberg en Jelacic (2017), *Routes van het Recht*. Den Haag: Boom.
- Raymaekers (2013), *Recovering Memories of Childhood Sexual Abuse*. Maastricht: Universitaire Pers Maastricht.
- Otgaar, Howe, Patihis, Merckelbach, Lynn, Lilienfeld & Loftus (in press), The Return of the Repressed: The Persistent and Problematic Claims of Long-Forgotten Trauma. *Perspective on Psychological Science*.

Hervonden herinneringen

- Herinneringen aan seksueel misbruik die gedurende lange tijd afwezig zijn geweest en daarna 'naar boven komen' (worden hervonden), bijv. tijdens therapie
- Verdringen en hervinden van herinneringen is wetenschappelijk omstreden.

Hervonden herinneringen: kernvragen

- Kun je een traumatische gebeurtenis vergeten?
- Kun je een fictieve herinnering creëren?

Het geheugen

- Het geheugen werkt niet als een dvd-recorder
- Bij het ophalen van herinneringen is altijd sprake van reconstructie.
- Nieuwe kennis is van invloed op de reconstructie van herinneringen.
- Veel ervaringen die in ons geheugen zijn opgeslagen, worden nooit (meer) opgehaald.

Het geheugen van jonge kinderen

- **Infantiele amnesie**
Mensen hebben geen herinneringen aan de eerste jaren van hun leven (ondergrens: rond de tweede verjaardag).
- **Mentale capaciteiten**
In het volgende stadium missen kinderen nog de mentale capaciteiten om gebeurtenissen te duiden.

Verdringing?

- Zou gaan om selectief vergeten van een gebeurtenis die te pijnlijk is om te verdragen
- Verdringen zou onbewust gebeuren (automatisch en onopzettelijk)
- De verdrongen herinnering zou in het onderbewuste intact blijven
- De aanwezigheid ervan zou zijn af te leiden uit gedrag of psychopathologie

Geen wetenschappelijke evidentie voor.

Niet hetzelfde als vermijden van gedachten of herinneringen!

Kun je een traumatische gebeurtenis vergeten?

Rapport 'Omstreden herinneringen' van de Gezondheidsraad (2004):

"Belangrijke emotionele dan wel traumatische ervaringen worden, zeker op onderdelen, sterker opgeslagen dan gewone ervaringen."

- Herinneringen zijn reconstructies met een functie in het heden.

Traumatische gebeurtenis (niet) herinneren

- Onwaarschijnlijk dat iemand zich een traumatische gebeurtenis geheel niet herinnert (Wessel et al., 2017; Mc Nally, 2003; van Giezen et al, 2005)
- De herinnering aan een traumatische gebeurtenis is veranderlijk en gevoelig voor fouten, net als andere herinneringen (Candel et al, 2010).
- Het is mogelijk fictieve herinneringen aan traumatische gebeurtenissen te creëren (Gezondheidsraad, 2004; Loftus & Pickrell, 1995)

Het creëren van fictieve herinneringen (constructie)

- In wetenschappelijke experimenten: bij gemiddeld 25% van de deelnemers lukt het om een onjuiste herinnering te creëren.
- Voorbeelden: reis in een luchtballon, ongeval, bezoek aan Disneyland, ziekenhuisopname, aanval door een wild dier, etc.
- Methoden: Trucfoto's, gemanipuleerde krantenberichten, proefpersonen iets laten voorstellen wat gebeurd zou kunnen zijn, valse verklaringen van andere deelnemers, dromeninterpretatie door een deskundige.
- Fictieve herinneringen komen vaak tot stand door beïnvloeding

Rapport Gezondheidsraad over psychotherapie

- Psychotherapie stimuleert herinterpretatie van herinneringen.
- Een suggestieve werkwijze van de therapeut als de patiënt herinneringen ophaalt, vormt door haar sturende werking het grootste risico voor het ontstaan van fictieve herinneringen met een aan suggestie gerelateerde inhoud.
- Een authentiek beleefde herinnering is een gegeven in therapie, maar is niet altijd historisch juist.

Belangrijke vragen bij hervonden herinneringen

- Hoe is de onthulling ('disclosure') tot stand gekomen?
- Is sprake (geweest) van therapie of sterke beïnvloeding

Wat kan verloop zijn van therapie?

- Patiënt heeft klachten zonder duidelijke oorzaak (klinisch beeld = bijv. angstig, prikkelbaar, slechte concentratie)
- ↓
- Exploratie: zoeken naar oorzaak voor klachten en problemen van patiënt
- ↓
- Hypothese: *"traumatische gebeurtenis"* en *"deze is verdrongen"*
- ↓
- Exploratie naar traumatische gebeurtenis die patiënt zich niet herinnert

Misvattingen

- Diagnose PTSS = trauma heeft plaatsgevonden **FALSE**
- Amnesie voor trauma is normaal **FALSE**
- Inconsistent verhaal bij getraumatiseerd slachtoffer meer betrouwbaar **FALSE**
- Herinneringen aan trauma zijn onveranderbaar **FALSE**
- Emotionele herinneringen zijn altijd waar **FALSE**

Waarom onthult een slachtoffer seksueel misbruik pas jaren later?

- Niet over willen praten (te persoonlijk, schaamte, schuldgevoel)
- Herinterpretatie (re-labeling)
Lange tijd niet aan gedacht en/of in eerste instantie beperkte traumatische lading. Door nieuwe ervaringen, nieuwe kennis, of bijv. gesprekken met lotgenoten: herinterpretatie.

Voorbeeld van alternatieve therapie: (Bad Cluster Eliminatie lifestyle training)

- Men zoekt naar ontbrekende stukjes in het bewustzijn, die altijd worden gevonden en altijd betrekking hebben op traumatische ervaringen.
- Cliënten worden erop gewezen dat de herinneringen die boven komen tijdens de sessies vrijwel altijd op waarheid berusten.
- *"In het begin komen er alleen maar herinneringen boven die je al kende. Maar dan komen er details boven die jij je niet meer kon herinneren. Vanuit die details schiet je door naar de ontbrekende stukjes. De inhoud van deze stukjes is altijd traumatisch."*

10.2.e

Bezoekadres	Postadres	E-mail
10.2.e	Postbus 100 3970 AC Driebergen	102@politie.nl